בעזהשי"ת

תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגינו כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב (תהלים פד א')

לכאורה יש לעיין בביאור הכתוב, בפרט למה מתחיל בלשון 'ישראל' ומסיים בלשון 'יעקב'.

יש לפרש בהקדם מה דאיתא במתני' (ראש השנה כו ע"ב) **שופר של ראש השנה של יעל פשוט**, ושם בגמרא **אמר ר' לוי מצוה של ר"ה ושל יוה"כ בכפופין**, ואוקי שם דהוא אמר כי האי תנא, כרבי יהודה דאמר בכפופין, ומסיק הגמרא, במאי קמיפלגי מר סבר בראש השנה כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי וכו', ומר סבר כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי וכו', ואנן קיי"ל בראש השנה מצוה בכפופין לכתחילה, כדאיתא בשלחן ערוך (או"ח סי' תקפ"ו ס"א).

והנה **בייטב לב** (פ' נצבים ד"ה עוד יתבאר) כ' דנהי דפסקינן להלכה דמצוה בכפופין, מכל מקום לענין גוף הפלוגתא י"ל דאלו ואלו דברי אלקים חיים, והוא דודאי בעי איש לכוף דעתיה ולעמוד בהכנעה כעבד לפני קונו ובלב נדבר ונדכה, והיינו תוך פנימיות לבבו, אבל מבחוץ לא יהא ניכר שום עצבות או מרה שחורה כי אם יהי' בפנים שוחקת, וכמו שאמר החכם בחובת הלבבות (שער הפרישות פ"ד) צהלתו בפניו ואבלו בלבו וכו', ויהי' בטוח בה' שיצא זכאי על ידי שמקבל עליו מהיום עול מלכות שמים, עכלה"ק.

ואיתא **באור החיים הק'** ריש פרשת ויחי (בראשית מז כח) לחלק למה נקרא יעקב אבינו בתורה, פעמים בשמו 'ישראל' ופעמים שמו 'יעקב', וכתב וזה לשונו, השם יגיד כי צוה ה' אתו את הנשמה העליונה בעלת שם זה של ישראל, ומשכנה בו, כל זמן שאין שם עצבון וכו', אבל בהעדר השמחה, יוצאה ממנו כיציאת נשמה יתירה של יום שבת, ובאותו זמן לא יקרא לו ישראל, ויקרא שמו יעקב, עכלה"ק, היוצא מדבריו, כי בעת שהי' יעקב אבינו שרוי בשמחה הי' נקרא שמו ישראל, משא"כ בעת שהי' בו עצבות הי' נקרא שמו יעקב.

ובזה יש לפרש הכתוב, **תקעו בחודש שופר בכסא**, כי מה שהשופר מביא פחד וחרדה על האדם, כמאמר הכתוב (עמוס ג' ו') אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו, זה יהי' דוקא 'בכסא' היינו במכוסה בלב, אבל 'ליום חגינו', 'יום' מורה על הגלוי כאור יום, שצריך להיות צהלתו בפניו, בחינת 'חג' כיום טוב, שיהי' סמוך ובטוח שיצא לצדק דינינו, ומסיים הכתוב, 'כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב', שצריך שיהי' לו שתי הבחינות, 'ישראל' רומז על שמחה, שיהי' צהלתו בפניו, ו'יעקב' רומז להיפך, כי לבבו יהי' נכפף ונכנע לפני אדון כל.

ובזה יש לומר **אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון** (תהלים פט טז), ואיתא במדרש (פסיקתא כג) וכי אוה"ע אינם יודעים להריע, אלא שיודעים לפתות את בוראם בתרועה, ופירושו, דתרועה הוא מלשון יללי יליל, לשון בכי', שמעוררין בכי' ויללה ולבם נשבר בקרבם, ושבים ומתחרטים על מעשיהם, ובזה מפתין את בוראם, אמנם 'באור פניך יהלכון', כי מאור פניהם יאירו בשמחה וחדוה, בבטחון בה' שיזכו בדין לפני מלך רחום וחנון.

❖ ❖ ❖

עוד יש לומר בפי' הפסוק **תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב**, וגם מה שכתוב **אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון**,

בהקדם מה דאיתא בספה"ק **ייטב לב** (פ' נצבים ד"ה או יאמר אתם נצבים), לפרש הכתוב **אתם נצבים היום כלכם וגו'**, עפ"י מה שאמרו בפ"ק דקידושין (דף מ' ע"ב) דהעולם נידון אחר רובו בין לזכות ובין לחוב, עיי"ש, ותורת חסד על לשונו להמליץ בעד ישראל, לשות עצות להטות אחרי רבים לזכות ולא תהי' אחרי רבים לרעות, והוא עפ"י הידוע דברי **הפרשת דרכים** (דרך מצרים דרוש ד'), כי מצינו (שמו"ר פ"ג ד) שאמר משה להקב"ה, באיזה זכות אוציא את ישראל ממצרים, ואמר לו ה' בהוציאך וכו' תעבדון את האלקים על ההר הזה (שמות ג יא-יב), דהיינו בזכות שעתידין לקבל התורה, ולכאורה קשה דהא כתב לעיל ואת צעקתם שמעתי וגו' כי ידעתי את מכאוביו (שמות ג ז), ובמדרש (שמו"ר פ"ג ב) אע"פ שיודע אני שעתידין להכאיבנו במדבר, הרי דנידונין רק לפי אותה שעה, ותירוץ שכך מידתו של הקב"ה מתוך רחמיו וחסדיו של הקב"ה שמסתכל על טוב העתיד אך על מה שעתידים לחטוא אינו מסתכל, עכ"ד הפר"ד, ומוסיף **הייטב לב** על דבריו, ולא עוד, אלא אפי' זכות דורותיו העתידים עומד לו לאדם.

והיוצא מזה כי טוב העתיד של האדם ודורותיו מצטרפין לזכות ולא לרע, ולכן איכא רובא זכותים ונצא זכאי במשפט, וזה ביאור הפסוק 'אתם נצבים', בקומה זקופה, 'היום' דא ראש השנה (זוהר דף ל"ב:), כולכם לפני ה' וגו', 'כל איש ישראל' אפי' אין עתה זכותים בידכם, והאיך יהי' לנו תקומה בדין, לזה אמר 'למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים' - כי תקבלו עול אלקים עליכם בימים הבאים, **ולא אתכם לבדכם אני כורת את הברית הזאת וגו' כי את אשר ישנו פה וגו' 'ואת אשר איננו פה עמנו היום'**, וגם בצירוף כל זכותים של הדורות הבאים, ממילא יהי' לנו רוב זכיות ונצא זכאי בדין, עכתדה"ק ודפח"ח.

ועוד הוסיף **ברב טוב** (פ' עקב) דכל זה בישראל, אבל באומות העולם אינו מצרף הטוב מה שעתיד לעשות, כי אם **משלם 'לשונאו' על פניו**, כלומר רק על מה שהוא לפניו, שעשה כבר ולא על מה שעתיד לעשות, עיי"ש מה שפירוש בזה.

והנה כתבו בספרים בביאור הדבר, דידוע שה' הוי"ה מורה, דאצל הקב"ה העבר וההוה והעתיד הכל אחד, (עי' בשו"ע או"ח סי' ה' ס"א), ולכן הקב"ה מצרף העתיד להיות, כי אצל הוי"ה העתיד וההוה הכל אחד, ומצינו בדברי הרא"ש (ר"ה פ"א סי' ה') בהא שאומרים בי"ג מדות של רחמים ה' ה', ודרשו חז"ל (שם יז ע"ב) אני ה' קודם שיחטא, ואני ה' לאחר שיחטא, וקשה קודם שיחטא מה צריך לרחמים, ותירץ הרא"ש דהכי קאמר אך על פי שיודע הקב"ה שעתיד לחטוא, אינו דן אלא לפי מעשיו של עכשיו, עיי"ש, מצינו למידין מזה, כי ה' הוי"ה מורה דהקב"ה מצרף טוב העתיד, אבל מה שעומד להרע ח"ו אין הקב"ה מצרף עכשיו, כי אני ה' קודם שיחטא, וכמו שפי' הרא"ש.

ובזה נבוא לבאר הפסוק 'תקעו בחודש שופר', והנביא צווח היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, והיאך אפשר לצאת זכאי בדין כשאין בידינו זכותים, ע"ז אמר, 'בכסא' דהיינו כשמצרפין הדברים המכוסים, דהיינו הזמנים הבאים והדורות הבאים, שאינם גלוים כעת לעינינו, אבל לפני הוי"ה הכל גלוי לפניו, וההוה והעתיד הכל אחד, ומצרף זכותים העתודים לזכותינו, ועל ידי זה נעשה יום ראש השנה 'ליום חגנו', ליום טוב ולשמחה, אמנם זהו דוקא בישראל, כמו שהבאנו לעיל, לזה אמר 'כי חק לישראל הוא', לצרף טוב העתיד, ולכן 'משפט לאלוקי יעקב' נזכה לצאת זכאי במשפט.

וזהו פירוש הכתוב **אשרי העם יודעי תרועה**, ודרשו ז"ל שיודעים לפתות את בוראם בתרועה, ובמה יש לפתות את בוראינו במשפט, הא אין בידינו מעש, לזה אמר הכתוב 'הוי"ה' שמורה שהקב"ה מצרף טוב העתיד, על ידי זה 'באור פניך יהלכון', אנו בטוחין בשמחה ובמאור פנים שירבו זכויותינו ויצא לאור משפטינו. אכי"ר.

יה"ר שנעבה כולנו לכתיבה וחתימה טובה ולשנה טובה ומבורכת וגם יום טוב